

УДК: 378.22 (410)

В. В. ТРЕТЬКО, канд. техн. наук, професор
Хмельницький національний університет, МОН України
вул. Інститутська 11, м. Хмельницький, 29016, Україна
tretko@hotmail.com

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

***Анотація.** Обґрунтовано важливість інтеграції освітньої системи України до Європейського науково-освітнього простору, що є ключовим чинником громадського розвитку в умовах глобалізації. Розглянуто роль науково-дослідницької діяльності в підготовці магістрів. Окреслено шляхи модернізації української магістратури на основі інтеграційних процесів із урахуванням міжнародного досвіду. Висвітлено організаційно-педагогічні засади науково-дослідницької підготовки магістрів у Великій Британії. Розглянуто актуальні проблеми та основні аспекти функціонування магістерських програм у галузі політики та міжнародних відносин в університетах Великої Британії. Окреслено загальні вимоги та дослідницькі компетенції магістрів міжнародних відносин Великої Британії.*

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність, дослідницькі здібності, система вищої освіти Великої Британії, магістерські програми з політики і міжнародних відносин, науково-дослідницькі магістерські програми, науково-дослідницькі компетенції.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Швидкі і глибокі зміни, що відбуваються в сучасному світі, становлення глобального інформаційного суспільства, заснованого на знаннях, стали найважливішими чинниками, які вплинули на розвиток вищої школи у кінці XX - початку XXI століття. Вектор трансформації вищої освіти супроводжується різноманітними організаційними змінами і переглядом місії університетів, у яких пріоритетами стають завдання гнучкого управління інтелектуальними і матеріальними ресурсами, стимулювання інновацій, позиціонування на ринку освітніх послуг тощо.

Одним із ключових чинників таких трансформацій є активне залучення України до процесів глобалізації освіти і науки, зразком чого стала участь України у Болонському процесі, який є основою для реформування системи професійної освіти. Впровадження структурних змін і поліпшення якості навчання в сучасних умовах має доповнюватися посиленням дослідницької та інноваційної діяльності, удосконаленням взаємодії між освітою і наукою, розбудовою спільного освітньо-наукового простору.

Вплив глобальних тенденцій на розвиток університетської освіти України у сфері підготовки магістрів-дослідників у галузі міжнародних відносин не отримав до теперішнього часу у вітчизняній науці педагогічного осмислення.

Значний позитивний досвід вирішення означених проблем накопичено у Великій Британії, яка входить до першої п'ятірки країн за значенням індексу

розвитку людського потенціалу і демонструє високий рівень якості професійної підготовки магістрів-міжнародників відповідно до світових стандартів і ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові аспекти проблеми науково-дослідницької підготовки магістрів в університетах Великої Британії досліджувалися вітчизняними та зарубіжними науковцями. Українськими вченими Н. Авшенюк, Н. Бідюк, О. Гога, Т. Десятовим, Ю. Кищенко, О. Пічкарь, Л. Пуховською та ін. накопичено значний досвід вивчення професійної підготовки фахівців у Великій Британії. Британську освіту досліджували російські вчені Д. Антонова, А. Барбарига, Л. Белова, Л. Рябов, Н. Федорова. Значним джерелом щодо вивчення британської освітньої системи в аспекті організації дослідницької діяльності магістрів є праці зарубіжних науковців (К. Вебб, Б. Джойс, Ф. Едмунсон, С. Патерсон, Д. Хамблін, М. Холліс).

Формулювання мети статті. Незважаючи на важливість дослідження науково-дослідницької підготовки міжнародників магістерського рівня та отримані науковцями результати, які мають незаперечну теоретичну і практичну цінність, окремі аспекти зазначеної проблеми, зокрема формування дослідницьких умінь у магістрів міжнародних відносин у Великій Британії, ще недостатньо висвітлені як у теоретичному, так і в методичному аспектах, що й визначило *мету статті* – вивчення науково-організаційних підходів, змісту і форм науково-дослідницької підготовки магістрів міжнародних відносин в університетах Великої Британії.

Вклад основного матеріалу дослідження. Науково-дослідницька діяльність є важливим аспектом формування особистості майбутнього науковця в напрямі інтеграції освітньої системи України до Європейського науково-освітнього простору. Наукова діяльність слугує потужним засобом селективного відбору кадрів для підготовки висококваліфікованих фахівців, збереження і відновлення потенціалу наукових шкіл.

Науково-дослідницька діяльність розглядається як організована підсистема системи професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах, яка передбачає інтелектуальну творчу діяльність, спрямовану на вивчення конкретного предмета (явища, процесу) з метою отримання об'єктивно нових знань про нього і їх подальшого використання в практичній діяльності.

Науково-дослідницька діяльність – особливий вид діяльності, що з'являється у результаті функціонування механізму пошукової активності й будується на основі її дослідницької поведінки. Але якщо пошукова активність припускає лише пошук в умовах невизначеної ситуації, то дослідницька діяльність містить аналіз одержуваних результатів, оцінку розвитку ситуації і прогнозування (побудова гіпотез) відповідно до подальшого її еволюціонування, а також моделювання своїх майбутніх передбачуваних дій. Надалі все це, будучи перевіреним на практиці, виводить пошукову активність на новий рівень.

Уведення терміну «дослідницька діяльність» потребує визначення тісно пов'язаного з ним поняття «дослідницькі здібності». Дослідницькі здібності логічно кваліфікувати як індивідуальні особливості особистості, що є суб'єктивними умовами успішного здійснення дослідницької діяльності. Дослідницькі здібності виявляються у глибині, міцності оволодіння способами і прийомами дослідницької діяльності, але не зводяться до них. Причому дуже важливо розуміти, що мова йде і про саме прагнення до пошуку, і про здатність оцінювати його результати, і про вміння будувати свою подальшу поведінку в нових умовах [6, с. 13].

Відтак, інтеграція науково-дослідницької діяльності у процес професійної підготовки майбутніх фахівців, формування творчої особистості у зазначеному вище контексті постають актуальними та вкрай необхідними.

Про важливість науково-дослідницької діяльності магістрів та якісне її проведення неодноразово згадується у нормативно-правових документах, серед яких Державна Національна програма «Освіта», Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1999 р.), «Про вищу освіту» (2002 р.), «Національна доктрина розвитку освіти» (2002 р.) та ін.

Специфіка структури і змісту магістерських програм визначає провідну роль магістратури в підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів. В основу підходів до формування основних освітніх програм підготовки магістрів, закріплених у Державних освітніх стандартах й інших регламентуючих нормативних документах, покладений принцип єдності освітньої і наукової діяльності, розвиток багаторівневої інституціональної і програмної інтеграції освіти й науки [4, с. 2]. Причому найвищий пріоритет має співпраця науки ВНЗ з академічними і галузевими інститутами зі спільним використанням наукової, дослідно-експериментальної і приладової бази, створення інтегрованих структур, університетських комплексів, науково-навчальних центрів, розширення мережі наукових і технологічних парків.

Удосконалення процесів інтеграції вимагає розробки нормативно-правової, нормативно-організаційної і методичної бази, що забезпечує діяльність спільних науково-освітніх та інноваційних структур, формування механізмів державної підтримки, створення ефективної системи моніторингу й управління.

Державна доктрина більшості розвинених зарубіжних країн визнає науково-технічний прогрес, основою якого, передусім, є фундаментальні, пошукові і прикладні наукові дослідження, першоджерелом національної потужності, що визначає пріоритети політики у сфері освіти і науки. Освітній потенціал нерозривно пов'язаний із потенціалом науковим і характеризується не стільки обсягом накопичених теоретичних знань із різних галузей, скільки здатністю до практичного їх застосування та ефективного поширення через освітні програми, впровадження інновацій і трансферних технологій [2, с. 254].

З урахуванням міжнародного досвіду, модернізація української магістратури на основі інтеграції освітньої і наукової діяльності ВНЗ повинна здійснюватися шляхом структурно-змістової оптимізації усіх складових підготовки кадрів вищої кваліфікації зі збереженням національних освітніх традицій. При цьому ключовими проблемними елементами слід вважати: інтеграцію програм різних освітніх рівнів, диверсифікацію програм і ступенів, домінантність науково-дослідницької компоненти програм підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, компетентнісну структуру кваліфікаційних вимог до випускників, ефективне функціонування державної і суспільно-професійної систем контролю якості освіти, інноваційні освітні технології тощо [3, с. 69].

Метою модернізації освітніх програм, що реалізуються в магістратурі, є створення ефективної системи підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, інтегрованої в міжнародний освітній і науковий простір, яка забезпечує розвиток освітнього, наукового і науково-технічного потенціалу, зміцнення економіки і вирішення соціальних проблем країни. Розробка основних напрямів модернізації програм підготовки магістрів повинна ґрунтуватися на дворівневій структурі вищої

освіти, в якій магістратура є основним рівнем для продовження освіти в аспірантурі. При цьому необхідно враховувати такі умови: концентрацію ресурсів на забезпечення магістерської підготовки виключно в навчальних закладах, що мають авторитетні наукові школи і високий рівень матеріально-технічного забезпечення; відповідність змісту програм підготовки магістрів пріоритетним напрямам науки і техніки; академічну самостійність вищих навчальних закладів і наукових організацій у прийомі в магістратуру; розробку переліку напрямів магістерської підготовки і визначення кваліфікаційних вимог до випускників магістратури з урахуванням українських та світових соціально-економічних тенденцій і вимог ринку праці; диверсифікацію структури і змісту освітніх програм магістерського рівня з уточненням термінів їх реалізації і загального обсягу підготовки; розробку системи критеріїв для атестації університетів, що реалізують магістерські програми з урахуванням міжнародних вимог; упровадження системи моніторингу існуючої потреби у фахівцях магістерського рівня на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях.

Вважаємо за доцільне звернутися до зарубіжного досвіду організації науково-дослідницької діяльності магістрів та визначити можливості його оптимального використання в наших умовах. Зазначимо, що науково-дослідницька діяльність студентів в університетах Західної Європи, США, Канади, Японії розглядається як один із найвагоміших і найефективніших компонентів професійної підготовки фахівців, засіб формування інтелектуальної еліти, що визначає науково-технічний прогрес кожної країни загалом, а також надає високоякісну конкурентоспроможність та дієздатність системі вищої освіти.

Досвід зарубіжних університетів доводить, що найпоширенішими формами організації такої дослідницької діяльності є складання портфоліо, створення індивідуальних дослідницьких проектів, есе, доповідей, індивідуальні творчі проекти, публічна презентація, метод кейсів, навчальна спільнота як організаційна форма групової дослідницької роботи тощо. Означені засоби організації науково-дослідницької роботи сприяють формуванню таких професійно значущих умінь майбутніх фахівців, як: швидка асиміляція нової інформації, моделювання, конструювання ефективних стратегій професійної діяльності, рефлексія.

Зважаючи на викладене вище, постає необхідність кардинальної зміни орієнтирів, передусім у розумінні ролі й місця науково-дослідницької підготовки магістрів, яка повинна стати не лише обов'язковим компонентом у процесі професійної підготовки, а й її смисловим ядром, орієнтованим на забезпечення науково-дослідницьких компетентностей кожного випускника ВНЗ, що дозволить йому розв'язувати професійні завдання різного рівня складності.

Основною метою дослідницької діяльності магістрів є вироблення в них умінь постійно розширювати свій освітній простір, оволодівати засобами нових видів професійної діяльності в умовах швидких соціальних змін, розвивати гнучкість, мобільність, критичність мислення, а головне – формувати особисту відповідальність, самостійність й креативність. Такий підхід збігається з досвідом західноєвропейських університетів, у яких ставлять за мету забезпечення випереджувального дослідницько-творчого саморозвитку особистості впродовж усього життя, а також поглибленої дослідницької підготовки для студентів, які виявили спеціальні здібності до наукової роботи.

Заслуговує на особливу увагу досвід Великої Британії, де освітні програми підготовки магістрів характеризуються різноманітністю і багатовекторністю. Аналіз

наукової літератури засвідчує, що багатоваріантність магістерських програм зумовлена низкою глобальних і локальних чинників. Такі глобальні тенденції, як трансформація структури знань та міждисциплінарність досліджень, що змінюють місію ступеневої освіти другого циклу, суттєво позначилися на британській магістратурі. До локальних чинників належить тип навчального закладу та структурний підрозділ, яким пропонується магістерська програма.

Серед магістерських програм у британських ВНЗ можна виділити програми, які за науково-організаційними підходами, формою і змістом є науково-дослідницькими (Research) [8; 10]. Мета такої програми – отримати досвід проведення досліджень і письмового представлення їх результатів, підготуватися до дослідницьких програм наступного ступеня або до дослідницької діяльності у рамках подальшої кар'єри. Попри те, що на практиці програми MPhil також включають невеликий за обсягом обов'язковий навчальний блок, основний акцент робиться на проведенні самостійного дослідження. Такі програми, як правило, тривають від 12 до 24 місяців, найпоширенішими є програми тривалістю 24 місяці за денною формою навчання. Моніторинг знань здійснюється у формі усного опитування, що включає дискусію або захист положень, дисертацію або іншу форму дослідницької роботи, виступ. Ступінь магістра присвоюється за результатами написання й успішного захисту дисертаційної роботи, а також складання усного іспиту за фахом.

У реальності науково-дослідницькі програми в чистому вигляді існують тільки на рівні PhD. На магістерському рівні до дослідницьких можна віднести програми, що сприяють отриманню ступеня Магістра філософії (Master of Philosophy, MPhil) та магістра науки (Master of Science (Research) MRes).

Дисертація повинна показати вміння кандидата проводити самостійне оригінальне дослідження для перевірки ідей і гіпотез, розуміння зв'язку між темою дослідження і широким колом проблем політики, міжнародних відносин. Програма магістра MRes з міжнародних відносин дозволяє проводити міждисциплінарне вивчення суспільних наук та здійснювати наукове дослідження в галузі міжнародних відносин, забезпечує формування дослідницьких та професійних навичок, які дозволяють надалі успішно виконувати докторське дослідження та отримати ступінь доктора філософії Phd після відповідного 3-річного навчання.

Програма MRes (з міжнародних відносин) охоплює 180 кредитів, поділених на три рівноцінні компоненти або блоки (60 кредитів), кожен із яких спрямований на чіткий аспект дослідницького навчання: загальної дослідницької підготовки, дослідницьких методів із міжнародних відносин, теорії та практики різних напрямів міжнародних відносин та дисертаційне дослідження на основі індивідуальних дослідницьких методів зі специфічних проблем політики та міжнародних відносин.

Магістерські програми навчально-дослідницького типу (Research – Taught) орієнтовані на поглиблене вивчення вибраної галузі знань (як правило, аналогічній тій, за якою був отриманий перший (бакалаврський) диплом) і дозволяють проведення самостійної науково-дослідної роботи під керівництвом наукового координатора. Слід зазначити, що такі програми пропонують досить великий блок навчальних дисциплін, які присвячені різним питанням методології наук, тактикам здійснення наукових досліджень, методам формування і представлення науковому співтовариству гіпотез і доказів, а також вивченню суміжних предметів.

Дослідницька частина є, переважно, самостійною роботою (але в тісній взаємодії з науковим керівником) з підготовки дисертації.

Зміст навчання припускає наявність у перший рік досить великого обсягу аудиторної навчальної роботи (лекції, семінари й інші види), формулювання теми, підбір літератури. У другий і наступні роки більше самостійної роботи (робота в лабораторіях, робота над дисертацією), роботи з науковим керівником, участь у семінарах, конференціях і інших наукових подіях. Магістерські програми навчально-дослідницького типу завершуються представленням підсумкового дослідницького проекту – дисертації (близько 40 тисяч слів), а також складанням усного іспиту за фахом. Проміжний контроль здійснюється за навчальні модулі і за результатами роботи над структурою, змістом і частинами дисертації. У підсумковому оцінюванні дисертація має більшу вагу, ніж навчальні модулі. Магістерські програми цього типу передбачають отримання ступеня Магістра філософії (Master of Philosophy, MPhil), а також Магістра досліджень (MRes). Упродовж навчання студенти розвивають навички проведення наукових досліджень у рамках структурованого навчання. Як правило, студенти не закінчують освіту на цьому ступені, а продовжують свою дослідницьку роботу в аспірантурі з метою отримання ступеня Доктора філософії (PhD). Після закінчення програм студенти мають можливість отримати ступені MA і MSc за аналогією до навчальних програм. Різниця між ними полягає в тому, що орієнтація навчальних MA і MSc є більш професійною і прикладною, ніж дослідницьких MA і MSc.

Виконання дисертаційної роботи магістрами міжнародних відносин є оптимальним середовищем для формування науково-дослідницьких компетенцій майбутніх міжнародників, а саме: уміння планувати та концептуалізувати оригінальні дослідницькі проекти; уміння та навички творчо використовувати критичні зауваження; здатність синтезувати аргументи і дискусії; здатність тестувати і розробляти нові методи дослідження; здатність підвищувати якість підготовки та формувати навички написання наукових робіт; здатність виявляти і формулювати актуальні наукові проблеми, узагальнювати і критично оцінювати результати, отримані дослідниками з обраної теми; здатність розробляти програму наукових досліджень і організувати її виконання відповідно до поставленого наукового завдання; здатність формулювати і перевіряти наукові гіпотези, вибирати й обґрунтовувати інструментальні засоби, сучасні технічні засоби й інформаційні технології для обробки даних відповідно до поставленого наукового завдання, аналізувати результати розрахунків і обґрунтовувати отримані висновки; володіння методами кількісного і якісного аналізу і моделювання, теоретичного і експериментального дослідження; здатність представляти результати проведеного дослідження у вигляді звіту, статті або доповіді.

Метою організації науково-дослідницької діяльності магістрів є: надання максимальної можливості для розвитку особистості і професійних якостей, творчої індивідуальності майбутнього фахівця; розвиток творчих здібностей та активізація наукової діяльності; формування потреби неперервного самостійного поповнення знань; здобуття глибокої системи знань як ознаки міцності.

Науково-дослідницька діяльність забезпечує вирішення таких основних завдань: формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження; досягнення високого професіоналізму; розвиток ініціативи; розвиток

творчого мислення; здатність застосувати теоретичні знання у своїй практичній роботі; постійне оновлення своїх знань; залучення найздібніших молодих науковців до розв'язання наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики; створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у стінах вищого навчального закладу резерву вчених, дослідників, викладачів.

Науково-дослідницька діяльність сприяє розвитку потреби постійно накопичувати та поглиблювати знання, формувати дослідницьку культуру і наукову ерудицію. На жаль, молодим науковцям не вистачає навичок роботи з літературою та довідниками, вмінь відшукувати інформацію з самостійно підібраних джерел, виникають труднощі з викладанням, редагуванням наукового матеріалу та перекладом професійних термінів [5, с. 4].

Чітка організація науково-дослідницької підготовки у навчальному процесі сприяє поглибленому засвоєнню магістрами спеціальних навчальних дисциплін, дозволяє найповніше виявити свою індивідуальність, сформувати власну думку щодо кожної дисципліни. При цьому велика увага приділяється залученню магістрів до збору, аналізу та узагальнення кращого практичного досвіду, проведення соціологічних та експериментальних досліджень, підготовки доповідей і повідомлень.

Проведений нами аналіз показав, що стрижнем Британських магістерських програм професійної освіти на дослідницькому ступені підготовки є вимога формувати загальні/трансферні (такі, що зберігають свою цінність і поза межами академічних досліджень) компетенції для роботи в складному і наукомісткому професійному середовищі усередині або поза академічною сферою.

Тенденція активного введення в структуру програм магістратури цільових настанов, пов'язаних із розвитком соціальних навичок, пояснюється прагматичними орієнтаціями і змінами на ринку науково-орієнтованої праці, що дозволяють дослідникам не пов'язувати свою кар'єру з академічним середовищем ВНЗ. Це спонукає університети до проектування нових компетентнісних моделей підготовки магістрів-дослідників з урахуванням того факту, що багато магістрантів можуть продовжити дослідження у приватних інноваційних і високотехнологічних компаніях.

Особливості науково-дослідницької підготовки магістрів у галузі політики і міжнародних відносин у Великій Британії регламентуються основними положеннями (Code of practice for the assurance of academic quality and standards in higher education. Section 1: Postgraduate research programmes – September 2004) [7] та (Politics and international relations. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2007) [9], які визначають ключові аспекти підготовки: визначення принципів навчання; характеристику наукової галузі – політики та міжнародних відносин; опис предметної галузі та навчальних програм; загальні цілі навчальних програм; особистісні якості та можливості випускників; форми викладання, навчання та оцінки фахових знань із політики та міжнародних відносин. При цьому навчальним закладам не нав'язуються жорсткі умови, які б перешкоджали розвитку різноманітності, інновацій, рефлексії власного досвіду.

Згідно з даними Центру досліджень напрямів освітньої політики Лідського університету, Велика Британія проводить дослідницьку роботу якщо не краще за всіх у світі, то поступається лише США, принаймні у 23 з 69 галузей науки, визначених Центром атестації досліджень. Оцінка наукових досліджень здійснюється раз на 3 або 4 роки з метою присвоєння з кожної академічної дисципліни якісних рейтингів

за наукові дослідження, проведені у вищих навчальних закладах Великої Британії. Оцінка здійснюється спільними зусиллями чотирьох організацій (Радою з фінансування вищої освіти в Англії, Шотландською Радою з фінансування вищої освіти, Радою з фінансування вищої освіти в Уельсі та Департаментом освіти Північної Ірландії), відповідальних за надання урядових грантів вищим навчальним закладам Великої Британії [1, с. 69].

В основі Британських підходів до опису компетенцій, які повинні мати випускники магістратури, лежить так звана дублінська модель універсальних описів компетенцій («дублінські дескриптори»). Дублінські дескриптори є можливим консенсусом в галузі оцінки результатів навчання на кожному рівні або ступені навчання і можуть застосовуватися в національних системах вищої освіти з більшою мірою деталізації. Для третього циклу вищої освіти «дублінські дескриптори» пропонують орієнтуватися на такі параметри: знання і розуміння: системне розуміння своєї сфери досліджень і володіння навичками та методами дослідження, які використовуються в цій сфері; застосування знань і розуміння: здатність створювати задум, розробляти проєкт (структуру, методологію тощо) цілісного наукового дослідження, проводити саме дослідження, за необхідності модифікуючи первинний проєкт; внесок у науку за допомогою оригінального дослідження, яке розширює межі наявних знань, шляхом здійснення значимої наукової роботи, окремі результати якої гідні публікації в реферованих національних або міжнародних виданнях; формулювання суджень: здатність до критичного аналізу, оцінки, а також синтезу нових комплексних ідей; комунікативні здібності (здібності до передачі знань): здатність спілкуватися у форматі діалогу зі своїми колегами, науковим співтовариством і суспільством в цілому з питань, пов'язаних з сферою своєї спеціалізації; здібності до навчання: здатність до втілення технологічних, соціальних або культурних досягнень у рамках академічного і професійного контекстів.

Формування трансферних компетенцій у магістрів-дослідників відбувається як у межах формальної програми навчання, здебільшого, за рахунок обов'язкових і факультативних курсів, так і за допомогою неформальних аспектів навчальних планів, які припускають діяльність за межами навчальних аудиторій. Для магістрантів неформальні аспекти навчання включають допомогу в проведенні реальних досліджень, участь у конференціях, а також у підготовці публікацій у співавторстві з науковцями і викладачами ВНЗ. Така діяльність сприяє академічній соціалізації магістрантів і їх залученню до норм і цінностей наукової дисципліни. Студенти освоюють форми поведінки й діяльності, прийняті в науковому співтоваристві, його цінності та установки і на їх основі визначають можливі для себе форми участі в академічному житті.

Висновки результатів дослідження. Вивчення британського досвіду дозволяє зробити висновок, що науково-дослідницька підготовка магістра-міжнародника має бути орієнтована на отримання ним додаткових професійних знань, формування науково-дослідницьких компетенцій, умінь та навичок, виховання професійно важливих якостей особистості, необхідних для успішного застосування знань, умінь і навичок у професійній діяльності, набуття професійного досвіду, формування професійної етики та мотивації для подальшого професійного розвитку.

Перспективи подальших розвідок. До подальших напрямів вивчення окресленої проблеми вважаємо за доцільне віднести вивчення організації науково-дослідницької підготовки магістрів міжнародних відносин у вітчизняних університетах та порівняння із досвідом Великої Британії.

Література

1. Бідюк Н. М. Підготовка майбутніх інженерів в університетах Великої Британії : [монографія] / Н. М. Бідюк; за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ХДУ, 2004. – С. 69.
2. Болонский процесс: нарастающая динамика и многообразие (документы международных форумов и мнения европейских экспертов) / Под научной редакцией В.И. Байденко. – М. : Изд-во «Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов», 2002. – С. 254.
3. Вітвицька С. С. Теоретичні засади підготовки магістрів в умовах ступеневої педагогічної освіти / С. С. Вітвицька // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2004. – № 19. – С. 69–71.
4. ГСВОУ_04 Галузевий стандарт вищої освіти напрямку підготовки 0304 «Міжнародні відносини». – Київ, 2004. – С. 1–3.
5. Микитюк О. М. Теорія і практика організації науково-дослідної роботи у вищих закладах освіти України ХХ ст. : автореф. дис. д-ра пед. наук / О. М. Микитюк. – К., 2004. – С. 4.
6. Хюсен Т. Планирующая и научно-исследовательская работа // Т. Хюсен. – М., 2003. – С. 13.
7. Code of practice for the assurance of academic quality and standards in higher education. Section 1: Postgraduate research programmes – The Quality Assurance Agency for Higher Education 2004 [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>>.
8. Master's degree characteristics. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2010 [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>>.
9. Politics and international relations. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2007 [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>>.
10. Qualifications in Great Britain. The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland Report November 2008 [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/fheq/selfcertification.pdf>>.

В. В. ТРЕТЬКО, канд. тех. наук, профессор
Хмельницький національний університет, МОН України
ул. Институтская 11, г. Хмельницький, 29016, Украина
tretko@hotmail.com

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ПОДГОТОВКА МАГИСТРОВ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УНИВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЙ БРИТАНИИ

Аннотация. Обоснована важность интеграции образовательной системы Украины в Европейское научно-образовательное пространство, которое является ключевым фактором общественного развития в условиях глобализации. Рассмотрена роль научно-исследовательской деятельности в подготовке

магистров. Намечены пути модернизации украинской магистратуры на основе интеграционных процессов с учетом международного опыта. Отражены организационно-педагогические принципы научно-исследовательской подготовки магистров в Великобритании. Рассмотрены актуальные проблемы и основные аспекты функционирования магистерских программ в отрасли политики и международных отношений в университетах Великобритании. Очерчены общие требования и исследовательские компетенции магистров международных отношений Великобритании.

Ключевые слова: научно-исследовательская деятельность, исследовательские способности, система высшего образования Великобритании, магистерские программы из политики и международных отношений, научно-исследовательские магистерские программы, научно-исследовательские компетенции.

V. V. TRETKO, PhD (technical sciences), full professor
Khmelnytskyi National University, Ministry of Education and Science of Ukraine
11 Instytutaska Str., Khmelnytskyi, 29016, Ukraine
tretko@hotmail.com

SCIENTIFIC AND RESEARCH TRAINING OF INTERNATIONAL RELATIONS MASTERS IN THE UNIVERSITIES OF GREAT BRITAIN

***Abstract.** Importance of Ukrainian educational system integration in the European research and education environment that is the key factor in social development in the context of globalization has been grounded. Conditions and problems of European integration have been analyzed. Factors that inhibit European integration process have been revealed. Recommendations concerning its acceleration have been formulated. The role of research activity in masters' preparation has been considered. Ways of Ukrainian magistracy modernization on the basis of integration process considering international experience have been outlined. Organizational and pedagogical principles of research and scientific masters' training in the UK have been outlined. Problems and basic aspects of master's programs in the field of politics and international relations in the UK universities have been considered. Attention has been focused on the research and scientific master's programs in British universities, on research and scientific peculiarities of Master of International Relations. Content, structure and requirements for master's research programs, especially for thesis that is the final research project, have been characterized. General requirements for the UK International Relations Masters' research competencies have been outlined. It has been stressed that scientific and research training of international relations masters should be aimed at obtaining additional professional knowledge, formation of scientific and research competencies and skills, professional qualities necessary for applying knowledge and skills in professional activity, acquiring professional experience, formation of professional ethics and motivation for further professional development.*

Keywords: research activity, research skills, high education UK, MSc from politics and international relations, research graduate programs, research competence.

Bibliography

1. Bidiuk N. M. Preparation future engineers at universities of Great Britain: [monograph] / N. M. Bidiuk; za red. N. H. Nychkalo. – Khmelnytskyi : KhDU, 2004. – 306 s.
2. The Bologna process: the increasing dynamics and diversity (documents of international forums and opinions of European experts) / Pod nauchnoi redaktsyei V. Y. Baidenko. – M.: Yzd-vo «Yssledovatelskyi tsentr problem kachestva podhotovky spetsyalystov», 2002. – S. 254.
3. Vitvytska S.S. The theoretical basis for masters in a stepwise Education / S.S.Vitvytska // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. – 2004. – № 19. – S. 69-71.
4. HSVOU_04 Training area standard of higher education in the field of study 0304 «International Realtions». Kyiv: 2004.
5. Mykytiuk O.M. Theory and practice of research in higher educational institutions of Ukraine of XX century.: avtoref. dys. d-ra ped. : - K., 2004. – P. 4.
6. Khiusen T. Planning and scientific research work// Khiusen T. Obrazovanye v 2000 h.: yssledovatelskyi proekt / T.Khiusen – M., 2003. – P. 13.
7. Code of practice for the assurance of academic quality and standards in higher education. Section 1: Postgraduate research programmes - September 2004 The Quality Assurance Agency for Higher Education 2004 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>
8. Master's degree characteristics. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2010 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>
9. Politics and international relations. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2007 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>
10. Qualifications in Great Britain. The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland Report November 2008 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/fheq/selfcertification.pdf>.